5.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, et

Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

GEORGIUS DENT,

ANGLUS:

VIII° Kalend. Julii, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT ADAMUS NEILL ET SOCII.

1802.

CAROLO FOSTER GORING, ARMIGERO,

DE HIGHDEN, COMITATU SUSSEX IN ANGLIA;

OB AMICITIAM FRATERNAM

QUAM FAMILIARITER PERCEPTAM;

OB AFFECTUM PATERNUM

QUAM LIBERE ABUNDANTEM;

ET

OB INNUMERA BENEFICIA

ADEO BENIGNE ET ADEO SUAVITER COLLATA,

UT QUÆ

EX MENTE GRATA

NUNQUAM SINT DILAPSURA,

HOC,

QUALE EST,

OPUSCULUM

D. D. D.QUE

AUCTOR

GEORGIUS DENT.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA.

PROOEMIUM.

SUMMAM medici attentionem pulmones optimo jure ſibi vindicant, quippe qui, officia ſummi momenti præſtent, ſanitasque eorum ad valetudinem integram tuendam omnino neceſſaria eſt. Malè affecti, morbos graviſſimos ſæpius inducunt, ad quorum naturam inveſtigandam unumquemque medicum qui generis humani ſaluti ritè conſulere cupit, animo quàm maximè incumbere oportet.

Morbi pulmonum, ex confeffo haud facilè curantur; diagnofis vera prognofisque certa adhuc difficiliùs reddantur, ideòque medicinæ peritiffimos, principesque ipfos, haud raró fallunt.

Quum igitur de hujufmodi morbis in tam caligine alta verfamur, ut fcriptoribus etiamfi ingeniofiffimis negotium fummum ritè præbuerint, viribus admodum diffifus opufculum hocce aggredior. De hac re verbis igitur Livii, rerum geftarum fcriptorum facilè principis, uti lubet: "Et fi in tanta fcriptorum turba mea fama in obfcura fit, nobilitate ac magnitudine eorum meo qui nomini officient, me confoler *."

SPECIES PNEUMONIÆ VARIÆ.

Pulmonum partiumque vicinarum inflammationem in varias fpecies, pro fede ejus variante,

* Livii Hift. Præfat. p. 1.

riante, nofologi diviferunt, fingulisque nomina propria impofuerunt: At, ni fallor, hoc fine caufa feciffe videntur, propterea quòd figna occurrentia ad diftinctiones ejufmodi tuendas, minimè pertinent, difcriminaque talia in praxi parùm utilitatis, me judice, habent. Eam inflammationem qua pleura coftalis affecta exiftimabatur, Pleuritidem multi nuncupaverunt; at putà fic aliquando effe, hanc rarò ita affici, multóque fæpius pleuram pulmonalem affectam, figna omnia gignere, mihi mens eft, quæ illius affectioni attribui cenfuerunt.

Quanquam inflammationi quæ pleuris minimè affectis a pulmonum parenchymate, feu tela cellulari orta, ibique fedem potiffimùm habere credita eft, Peripneumoniæ nomen nofologi quidam dederunt: Attamen an ulla inflammatio acuta hancce originem fibi vindicet, ni fallor, dubitandum eft: Verique me judice fimilius eft, et hanc et phlegmafias omnes ex parte membranofa originem ducere, membranamque pulmonum externam, partemve pleuræ aliquam femper affectam fuiffe, de hoc, cadavera

davera incifa, fi mens me rectè moneat, nos certiores faciunt.

Inflammationis veftigia, tum in jecoris, tum in cerebri, tum in pulmonum parenchymate, poft mortem aliquando reperta fuiffe, non inficias ibo; at fignum hocce, ex morbo aliquo longiore, figno phlegmafiæ evidente nullo unquam explorato, femper pendere mihi perfuafum habeo.

Caufa hujufce fententiæ fulciendæ, verbis Culleni jure celeberrimi, uti, et lubet et juvabit: "To me it feems probable, that the difeafe is always feated, or at leaft begins, in fome part of the pleura; taking that membrane in its greateft extent, as now commonly underftood; that is, as covering not only the internal furface of the cavity of the thorax, but alfo as forming the mediaftinum, and as extending over the pericardium, and over the whole furface of the lungs *."

Signa

* Vide Cullen's Firft Lines, vol. i. p. 342.

Signa insuper quædam, aliis exemplis, seu ut erat persuasum medicis, generibus, vel insolita, vel ab his aliena, delirium nimirum, risus sardonicus, motusque alii convellentes, genus a reliquis diversum præbere, exque pleuræ septum transversum superius tegentis parte potissimum inflammata, pendere putabantur; et genus hoc Paraphrenitiden nominaverunt. Hanc quidem partem aliquando inflammatione affectam esse nequaquam inficior: Ast an signa modo recensita affectioni huicce tam propria sint, ut genus morbi diversum inde constituendum sit, anceps hæreo. Septum transversum aliquando affectum sine delirio satis constat; nec raró sine ejus affectione deliratur. Utroque autem conjuncto, causæ delirii aliæ, magìsque manifestæ facilè reperiuntur; inter has, inflammatio per pleuram latè diffusa, pyrexiæ ipsius violentia, aut partium intra cranium affectio, ritè recensendæ sunt. Febrem ipsam, sive propriam, sive, ut in phlegmasiis aliisque morbis, symptomaticam, vel vehementia sua, vel typo peculiari, parte nullo vitio affecta, delirium sæpe

ſæpe inducere omnibus medicis liquet. Cauſas hujuſce ſigni, alias inciſione cadaverum compertas habemus.

Denique, de inflammatione duorum aliorum thoracis viſcerum, nimirum pericardii cordisque, medici differuerunt. Has ſpecies, Pericarditiden, Carditidenque nuncupavêre, propriaque ſigna quibus dignoſcantur, ſcilicet, cordis palpitationem, ſyncopenque ſtatuerunt: at hæc ſigna cordis inflammationi nequaquam propria ſunt, propterea quòd, corde malo prorſùs immuni, in partium vicinarum vitio ſæpe occurrerunt. Et pericardium et cor ipſum, ſine inflammatione pneumonica, aut eroſa, aut abſceſſibus vitiata, aliquando reperta fuiſſe facilè concedimus; aſt hujuſmodi inflammationes, ni fallor, ad genus longè diverſum potius pertinent, et abſque ſignis inflammationum acutarum propriis, vel ſemper vel plerumque adſunt; internaque affectio, ſiquando ſignis ejus cognoſcenda erat, ex origine potius alia, quàm inflammatione, me judice, naſceretur, ideóque a thoracis phlegmaſiis alienæ judicandæ ſunt.

Noſologis

Nosologis horum viscerum inflammationem ab inflammatione partium thoracis aliarum distinguentibus, nequaquam assentiri velim; propterea quòd, sine hac illa nunquam ferè existet, signa utriusque communia sunt, eadem ratio medendi, aut ad utramque quidem pertinet, aut si a syncope cordisque palpitatione cor ipsum suspectum habeamus, illa accuratiùs adhibenda videbitur.

A sententia morborum diversorum facilè igitur discedimus, affectionesque partium suprà recensitarum internas, sub Pneumoniæ nomine comprehendere volumus.

DEFINITIO.

Hunc morbum adeò distinguere, ut a morbis pulmonum aliis clarè dignoscatur, minimè facilè est. Aptior definitio quàm ea Culleni, me judice, nulla est. Sub classe Pyrexiarum ordineque Phlegmasiarum, nosologus ille accuratissimus Pneumoniam collocavit, eamque perspicuitate, quæ in definitionibus

bus ejus omnibus facilè reperienda, descripsit: "Pyrexia, dolor in quadam thoracis parte, respiratio difficilis, tussis."

HISTORIA MORBI.

Signa præcipua quæ in hoc morbo sese ostendere solent, nunc paulò accuratiùs enumeranda veniunt. Languor, corporisque lassitudo initio plerumque sentiuntur; quibus frigoris sensus, horror plùs minùsve gravis, vires admodum convulsæ infractæque, calor auctus, succedunt. Verùm, dolor lateris acutus, fixus, pungens, nonnunquam verò obtusus, cum ponderis distentionisque in præcordiis sensu, costam sextam septimamve sæpe occupans, interdum ad scapulam, interdum verò ad sternum claviculasve jaculans, signa jamjam recensita paucis horis subsequitur. Arteriarum pulsus plerumque pleni, frequentes, duri, validi, citatique, aliquando verò, statu morbi præsertim provectiore,

vectiore, debiles necnon inæquales, morbo ad mortem tendente, aut exiles aut tremuli, aut nonnunquam deficiunt.

Tuſſis aliquando, morbo præcipue invadente, ſicca, ſæpe verò humida, cruenta, dolorem augens, ægrotum exercet. Sputa nunc copioſiùs, nunc pro colore, variant: ſub initium morbi, plerumque tenuiora, minùsque colorata, dein paulatim ſpiſſiora, in album-flavum, virideſcentemve colorem abeuntia, aliàs ſine ſanguine, aliàs eo tincta evadunt. In quibuſdam exemplis, ni fallor, ſanguis purus expuitur.

Reſpiratio perpetuò difficilis, ſub inſpiratione præſertim aucta, ſæpe nonniſi trunco corporis erecto exercenda. Spiritus cum ſibulo aliquando trahitur. Morbo ineunte, cum rhoncho, anhelitu crebro, ægri vexantur, non ſecùs ac equus poſt curſum, nares aliquando expandunt, pectusque ſonum edere videtur. Exemplum unum in quo ægro reſpirationem moliente, thorax ſummus cum ſcapulis movebatur, HIPPOCRATES,

facilè princeps medicorum, compertum habuit *.

Decubitus in latus affectum plerumque difficilior ; aliquando verò, at multò rariùs, graduque morbi poſtremo, dolor anhelitusque, ægro in latus ſanum inclinato multùm ingraveſcunt, causâque hæc ſigna ſublevandi, æger ſupinus jacere cogitur. Facies tumida ſæpe evadit, vultusque floreſcit ; anxietas inquietudoque urgent ; ſitis premit ; oculi inflammantur, deliriumque ſupervenit ; veſpere noctuque omnia ingraveſcunt ; dolor capitis vehemens ; lingua ſordida, cutis ſicca, alvus compreſſa, urinaque multùm colorata, infeſtant. Nec loqui nec deglutire, morbo ingraveſcente, ægri interdum poſſunt. Sputum ſupprimitur ; extrema frigeſcunt ; ſudores frigidi, locoque proprii, nec totum in corpus ex æquo diffuſi, erumpunt.

Signa ſuprà recenſita omnia ad Pneumoniam conſtituendam neceſſaria minimè habenda

* Vide Hipp. Lib. Epidem. tert. ; Sect. Secund. ; Ægro ſeptimo.

da ſunt: Pauca eorum tantùm, Pathognomica dicta, definitioneque enumerata, ſemper adſunt, morbumque conſtituunt: Reliqua adventitia forſan conſideranda, propterea quòd aut præſentia aut abſentia morbi naturam non mutant.

PNEUMONIÆ FINES.

Fines quatuor, Reſolutionem, ſcilicet, Suppurationem, Gangrænam, Effuſionemque ſanguineam, vel exudationem ex ſuperficie pleuræ interna, Pneumonia habet. Harum tres priores cum partium aliarum inflammatione communes, quarta verò huic. De unaquaque harum verba pauca nunc ordine facienda ſunt.

RESOLUTIO.

Partis laborantis textura adhuc integra, veſtigioque inflammationis nullo ſuperſtite, morbus reſolutione ſolvitur. Congeſtione ſpaſmoque mediocribus, eoque actioni vaſorum

auctæ

auctæ promptè cedentibus, crisis hæc et faustaet optata facilè evenit. Causâ hocce modo sublatâ, effectus haud invitè tollitur. Inflammationis pneumonicæ resolutionem aliqua excretio aucta plerumque comitatur. Materiæ spissæ, albescentis, subflavæ, aliquantulo sanguinis tinctæ, sputum copiosum, conatuque tussiendi levi stipatum, frequentissimè saluberrimum evadit. Partim a folliculis bronchiorum mucosis, partim a vesiculis exhalantibus humorem serosum emittentibus, sputum hocce enascitur. Quòd ad sanguinis strias quidem attinet, hæ aut a vasorum laxatione, aut ab eorum ruptura, proveniant. Sudor calidus, tenuis, copiosus, totoque corpore diffluens, morbi resolutionem sæpius comitatur, crisinque forsan efficit, propterea quòd, eo adhuc manante, arteriarum pulsus pauciores evadunt, calorisque, et pyrexiæ signorum aliorum remissio, sæpissime consequi observatur.

Epistaxin diebus morbi primis profusam, nonnunquam pneumoniam prosperè solvisse judicatum est. De hac re non magnoperè pugno,

pugno, at an ſæpe accidat non mihi liquet. Sin autem, ſtatu præſertim morbi provectiore, ſanguis e naribus copioſè evadat, hoc pro ſigno infauſto, quippe quòd oſtendit ſanguinis per pulmones tranſitum multùm impeditum, habendum, quidam auctores ſentiunt. Excretiones aliæ reſolutionem pneumoniæ adjuvare dicuntur: Hæmorrhoïs, bilis profluvium, alvi ductio, urinaque ſedimenti multum habens, inter has enumerata ſunt; quæ veruntamen, æquè ac epiſtaxis, ni fallor, inſolita, minimèque in illud propoſitum ſufficere exiſtimanda ſunt.

SUPPURATIO.

Quòd ad ſuppurationem, in quam morbus hic deſinat, quidem pertinet, de puris formatione, naturave ejus, interea loci differere non mihi in animo eſt; propterea quòd, et hujuſce opuſculi limites non facultatem faciunt, et a propoſito noſtro alienum foret.

Serum, vel actione vaſorum exhalantium auctâ, vel dilatatione, effuſum, haud facilè reſorberi,

ſorberi, forſan dixiſſe ſufficiat. JOANNIS verò PRINGLE, Equitis, aliorumque experimentis, dici poteſt, ſerum effuſum mutationem aliquam ſubire poſſe, quâ ſeroſitate reſorptâ, in humorem album, opacum, exque parte aliqua viſcidum pus dictum, gluten mutatur.

Re ita ſe habente, in ſuppurationem morbus deſinere dicitur. Ex ſignis permultis, quæ hunc ſtatum facilè præſagiunt, quæve jam factum teſtantur, pauca tantùm enumerare liceat. Tempus quo pneumonia vel in reſolutionem, vel in ſuppurationem terminatur, variis in exemplis ita varium, ut quicquid de eo certius, vix ac ne vix quidem affirmari poſſit. Veruntamen, morbo per dies plures perſtante, ſignisque nec leviſſimis, nec urgentibus, ſuppuratio maximè metuenda eſt. Eundemque eventum, ægro ſupino, ſpiritum quàm antea graviorem trahente, ſuſpectum habere oportet. Spirandi difficultas aucta, et dolore ſignisque aliis ſimul remittentibus, inter ſuppurationis indicia ritè habenda eſt. Pulſus, horrore levi ſubinde recurrente, mollio-

res

res evadentes, ſputumque evaneſcens, de ſine eodem nos certiores faciunt.

Doloris remiſſio adhuc major, dyſpnœâ tuſſique auctis, decubitus in latus ſanum difficilis, ponderisque in thorace ſenſus, pulſus plerumque imbecillior, ac tardior, interdum verò plenior crebriorque, pyrexia primùm veſpere exacerbata, dein in typum hecticæ mutata, circa caput præcordiaque ſudor, pus formatum ſine dubio arguunt. Vomicâ ruptâ ſputando interdum tranſeat, hocque modo, ulcus aliquando ſanatur; aliquando verò, in aſperam arteriam copiâ magnâ irrumpens, ægrum malè ſuffocat. Quin empyema phthiſinque aliàs creet, nemo dubitat. Exempla verò quædam, ubi pleuræ coſtali ſeptove tranſverſo pulmones ſtatu inflammato fortè adhæſerint, aut extrinſecus, aut in abdominis cava, vomica perrumpitur, medici comperta habuerunt.

GANGRÆNA.

Quod ad Pneumoniæ finem tertium, nimirum Gangrænam, quidem pertinet, hanc leviter attingere liceat, quippe quæ rariùs ſit, ſignisque effuſionis plerumque ſtipata, ab hac ægrè diſtinguenda ſit. Mortis indicem eſſe, inter omnes convenit. De terminatione alia, nempe ſchirro, nonnulli ſcripſerunt; at inter inflammationis fines, ſchirrus vix ac ne vix quidem enumerandus eſt; propterea quòd, glandulis ſolis, ni fallor, proprius, inflammationem ſæpius antecedit, rariùs ſi unquam ſubſequitur; ideóque hunc ſilentio tranſire, ſermonemque ad effuſionem vertere, lubet.

EFFUSIO.

Effuſio cauſas varias ſibi vindicat, ægroque exitium plerumque affert, ut thorace inciſo ſæpe patet. Aliquando ſanguis ipſe in telam pulmonum celluloſam extra vaſa diffuſus, vaſa comprimendo, circuitumque impediendo, ægrum

grum e medio ſtrangulatione tollit; aliquando verò fluidum ſeroſum ex ſuperficie pleuræ internæ exudans, modò cruſtæ molli viſcidæque ſimile, modò formam membranæ pleuram ubicunque contingentis ſeſe induens, compertum habemus.

Si quando aut pleuræ coſtali, aut mediaſtino pulmones adhæreant, membranam ſuprà dictam has partes præcipuè occupare, vinculumque adhæſionis conſtituere, CULLENUS illuſtriſſimus ſibi perſuaſum habuit. Verique ſimile eſt, idem fluidum ſeroſum in bronchiorum cava aliquando effuſum eſſe, idcirco, quia nonnullis, quibus morbus hic paucis diebus exitium attulit, humore ſeroſo albeſcente, paulóque craſſiore bronchia referta, medici compererunt. Hancce effuſionem ſeroſam eſſe, parte tenuiore reſorptâ, prorſùs exiſtimo, ſententiæque DE HAEN me pœnitet eſſe, qui pus in ſanguinis circuitu formari firmiſſimè aſſeveravit.

Nec ſolùm in bronchiis defunctorum talis effuſio reperitur; at, MORGAGNIO celeberrimo

teſte *, etiamque in vivis aliquando excernitur. Ille anatomicus ſolertiſſimus de materia craſſiore rejecta, ac a manu explicata, imaginemque bronchiorum necnon referente, nos certiores facit. Effuſio eadem in thoracis pericardiique cavis, formâ hydro-thoracis, ſæpe deprehenditur. Follicula bronchiorum mucum vehentia, ſputis in pneumonia copioſiſſimis, materiam ſemper præbere non dicere auſim: materiæ hujuſce partem, a fluido ſeroſo ſuprà dicto pendere, ni fallor, veriſimilius eſt, ſputaque ſpeciem puris præ ſe toties ferentia æquè ac materiam purulentam quam in bronchiis De Haen ſæpe animadvertit, ab eadem origine petere lubet.

Denique, fluido hocce ſeroſo in bronchia cum ſanguine rubro effuſo, in propinquo mors eſt. Effuſio ſeri ipſa vitam ad exitum facilè perducit, at ſputo impediendo perniciem præcipue denunciat Impedimentum hocce, non viribus expuendi debilitatis, me judice, ritè attribuendum

* Vide Morg. de Cauſ. et Sed. Morb. epiſt. xxi. art. 20.

attribuendum eſt, propterea quòd ſputa ſæpe ejici deſinunt, ubi nullum aliud debilitatis ſignum adeſt, ubique bronchia poſt mortem ſero effuſo repleta reperiuntur. Morbo ſignis graviſſimis invadente, effuſio ſeri ſanguinisque rubri hæcce verè metuenda eſt; eandemque factam, vires multò ſubitóque infractæ, faciei livor, vultus pallidus, ſpirandi difficultas extrema, vel potiùs orthopnœa, dolor ex toto ſublatus, pulſus debilis, maximéque frequens, ſenſus oppreſſionis ægrè ferendus, anxietasque, ſatis ſuperque certè teſtantur.

Hiſtoria finibusque morbi hoc modo traditis, pauca de Diagnoſi diſſeramus oportet.

DIAGNOSIS.

De junctione morbi hujus cum Hepatitide, medici quidam nos certiores faciunt; at exemplum hujuſmodi, ni fallor, rariùs fit; hepatitisque dextri hypochondrii tenſione; dolore, manu premente, multùm aucto, tuſſi ſicciore,

ciore, minùsque molesta, vomitu singultuque, a Pneumonia plerumque facilè dignoscitur: Spiritum graviorem, pyrexiamque vehementiorem, pneumonia nec non sibi vendicat. In hocce morbo, decubitus in latus affectum difficilior; in hepatitide verò facilior evadit.

Quoad Peripneumoniam notham, medicis nequaquam idem animus, dissentioque in ea est, quod CULLENUS, GREGORIUSque nostri jure celeberrimi, affectum inflammatum a pneumonia vera nonnisi gradu inflammationis, affluxuque humorum in pulmones copiosiore, diversum esse contendunt * ; alii a causa prorsùs diversa, nimirum totius corporis, maximéque pulmonum, debilitate pendere malunt. Si nostram quoque opinionem interponi liceat, peripneumoniam notham catarrhi naturam sibi vindicare, in dubio nequaquam versamur.

Utrique morbo indicia propria esse, nobismet ipsis est persuasum. Peripneumonia notha

* Celeb. GREG. Prælect. de Med. Prac. audit. —CULLEN's First Lines, Sect. 380.

tha ſenectute confectos, habitumque corporis laxum habentes, necnon catarrho diu laborantes, potiſſimum invadit. Catarrho quoque haud rarò * ſupervenit. Pneumonia verò, vino, diætæ lautiori, ſpirituique ardenti deditos †, ac fibris tenſis gaudentes, plerumque tentat. Quinetiam tempore hiberno, regionibusque frigidis, hæc, teſte CELSO, graſſari conſuevit. "Hyems autem, capitis dolores, tuſſim, et quicquid in faucibus, in viſceribus mali contrahitur, irritat. Ex tempeſtatibus, Aquilo tuſſim movet, dolores lateris et pectoris excitat ‡."

Notha dolòre capitis immani, vomitu, vertigine, ſomnolentia, ſenſuque ponderis, anguſtiæve, in parte thoracis aliqua, ſæpius ſtipatur ; pyrexia autem, vel lenis, vel omnino abeſt. Speciem materiæ pulmones infarcientis, peripneumoniam notham, a pneumonia

* MORG. de Sed. et Cauſ. Morb. Epiſt. xxii. art. 13.

† SYDENHAM, Cap. iv.

‡ CELS. de Re Med. lib. ii. cap. 1.

nia diſtinguere obſervandum eſt; quippe quæ, in illa pituitoſa, in hoc verò ſanguinea, plerumque evadat.

A Pleuritide Spuria morbus de quo agimus cautè diſcernendus eſt, propterea quòd hicce loci error, vitam ægri in diſcrimen facilè conjicere poſſit. In pleuritide ſpuria ſpirandi difficultas vix ac ne vix quidem adeſt. Tuſſis autem nulla, aut ſine ſputo levis; dolor preſſu auctus, ſæpe cum tumore rubideneque *.

Quod ad Pleuritiden quidem pertinet, difficultatem diagnoſis in medium ſuprà attulimus, ſignaque permulta generi utrique communia, nec non invenimus, limitesque inter utrumque certos plerumque haud facilè poni poſſe, concedimus; attamen facultatem unius ab altera dignoſcendæ, aliquando medicum expertum penes eſſe, forſitan confiteri oportet; ideóque inter alia ſigna diagnoſtica, ſequentia enumerare liceat.

In pneumonia, arteriarum pulſus aliquando mollis; in pleuritide ſemper durus: In illa, dolor

* Greg. Prælect. de Medic. Pract. audit.

dolor ſrequentiùs obtuſus; in hac, dolor pungens, acutus, ſub inſpiratione auctus, tuſſisque dolentiſſima, laborantem exercent.

Quoad decubitum in ſpecie hacce, inter medicos nequaquam convenit. MORGAGNIUS in latus affectum decubitum ægro levamento eſſe contendat *. CLEGHORNIUS verò expertiſſimus †, F. HOMEUS, Materiæ Medicæ in hacce Academia Profeſſor emeritus ac illuſtris ‡, CULLENUSque §, cui rarò falli accidit, in ſententiam omnino contrariam pedibus diſceſſere, decubitumque in latus affectum moleſtum eſſe affirmant. Non noſtrum tantas componere lites.

Ad pneumoniam a morbis aliis diſtinguendam, definitio hiſtoriaque ſufficiant.

CAU-

* MORG. de Sed. et Cauſ. Morb. epiſt. xxii. art. 15.

† CLEG. Diſeaſes of Minorca.

‡ Princip. Medic.

§ CULL. Gen. Morb. p. 17. Spec. 2.

CAUSÆ.

Diagnosi hocce modo expoſitâ, cauſæ morbi nunc inveniendæ ſunt.

CAUSA PROXIMA.

Quod ad cauſam proximam quidem pertinet, ut in morbis aliis permultis, ſic et hîc, me in tenebris verſari facilè agnoſco, ideóque nihil certè promittere auſim. Quum phænomena pneumoniæ propria, nec adeò manifeſta, nec tam facilia intellectu ſint, ut cauſam ejus proximam expeditè inde deducere poſſimus, ex inflammationis partium externarum analogia eam petamus oportet, rationeque inflammationis externæ ſignis ritè habita, haud me pœnitet eorum ſententiæ eſſe, qui eam a ſpaſmo vaſorum extremorum pendere judicant. Verùm, aut medicamentis idoneis, aut viribus naturæ adjuvantibus, ſpaſmo hocce

ce

ce ſublato, ſigna inflammationis reliqua brevi minui conſueverunt.

In hanc ſententiam de cauſa morbi proxima, Gaubius, verbis ſequentibus, ni fallor, ivit: "Hâc poſitâ, morbus continuò ſe manifeſtat; hâc ablatâ, tollitur:" Ideóque arteriarum extremarum ſpaſmus, actionem, harum auctam ſuſtinens, ſanguinis impetum in pulmonum vaſa et efficiens, pro cauſa pneumoniæ proxima, ritè forſan habendus eſt, ſpaſmum qualemcunque adeſſe, ſitis magna, cutis arida, alvus compreſſa, urina parca, aliaque hujuſce morbi ſigna, ni fallor, clarè oſtendunt. Sputa quæ exitum faciunt morbi per ſanguinis detractiones, epiſpaſtica, ſimiliaque curatio ſpaſmum, me judice, quoque inducant.

CAUSÆ REMOTÆ.

Hîc duo maximè agenda nobis: Cauſæ quæ corpus ad morbum proclive efficiunt,

quæque eundem in corpore proclivi excitant, evolvendæ ſunt.

Cauſæ quæ periculo pulmones opportunos faciunt, ſcilicet, cauſæ prædiſponentes ſeminiumve facientes.

Hæ aut corpori toti communes, aut pulmonibus ipſis propriæ ſunt. Inter illas tempora anni certa, nimirum hyems ac ver, numeranda ritè veniunt. Hyems potiſſimum nocet, propterea quòd, frigus tunc temporis prævalens, foraminula cutis magìs minùsve ſemper occludit, perſpirationemque hoc modo minuendo, in partes internas fluida propellit. Munere autem hujuſce evacuationis vel ſuppreſſæ, vel parcioris frigore redditæ, nec alvi dejectiones copioſiores, nec urinam quantitate auctam ſemper fungi poſſe, medicis omnibus liquet. Hinc cauſa patet, cur corpus plenius irritabiliusque evadat. Inſuper obſervandum, ut vere, habitu tempeſtatum vario, vicibusque frigoris et caloris alternantibus, pulmonibus periculoſius fit. Hinc forſan cauſa patet, cur Britanniæ incolæ, mor-

bis

bis inflammationem habentibus, præcipuéque pulmonum affectibus, obnoxii maximè evadant.

Temperamentum ſanguineum, fibris rigidis plerumque præditum, corpus morbo huic obnoxium efficit. "Temperamento" (inquit cl. SYDENHAMIUS) "ſanguineo præditos, præ reliquis aggreditur; ſæpe etiam ruſticos, et *duro jam* "*fractos membra labore* *." Et qui cibo duro impuroque, ſcilicet, aut leguminibus aut carnibus, aut piſcibus ſalſis, primoque induratis aſſueti, et qui ſpiritus vinoſi potui dediti ſunt, TRILLERO judice, periclitantur: "Venatores, milites, olitores, ruſtici, curſores, aurigæ, equiſones, et id genus, ex ima cavea alii †." Item neque victus plenus lautiorque, neque exercitatio vehemens, ſemper ſine gravi noxa ſunt: Quin hæc ad ſanguinis quantitatem augendam, ideóque ad plethoram producendam, valeant, nemo dubitat.

Evacuationes

* Vide SYDENH. Oper. cap. iii. de Pleuritide, ſub initio.

† Vide TRILLER. de Pleuritide, Aph. 18. et 19.

Evacuationes ſolitæ, ſive naturales, ſive arte factæ, aut imminutæ, aut ſuppreſſæ, corpus huic morbo proclive efficiunt. Inter illas, perſpirationem, menſes, hæmorrhagiasque alias uſu inveteratas; inter has, profluvia per ſetacea fonticulosque facta, enumerare liceat.

Ætas inter annum quadrageſimum ac ſexageſimum, habitusque corporis robuſtus, potiſſimum ad morbum hunc viam ſternunt. Quod ad ſexum quidem pertinet, vaſa laxiora reditusque menſtruorum frequens, fœminas huic morbo obnoxias efficiunt.

Sunt et aliæ cauſæ locales prædiſponentes, quæ corpora huic morbo procliva facilè reddunt. Inter has thoracis anguſtiam, dilatationemque pulmonum, debitum prohibentem tranſitum ſanguinis; impetu ejus, quoquo modo aucto, difficiliorem præſtantem: Nec non, tumores, aut ſchirroſos, aut ſcrophuloſos, vel in pulmonibus, vel in thoracis viſcere, quopiam alio exiſtentes enumerare liceat. Morbos priores ad pneumoniam homines procliviores reddere, inſuper obſervandum eſt.—His

præcurſis,

præcurſis, cauſas occaſionales, ſive poteſtates nocentes, exequamur oportet.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Inter has, frigus ritè præcipuum habendum eſt: cum humore conjunctum, frigus corpori calenti potiſſimum nocet, propterea quòd, materiæ perſpirabili per inviſibilia foraminula mananti iter claudit, ideòque eam in vaſa bronchialia impellit. Verique ſimile eſt, materiam hocce modo in bronchia perlatam, his ſtimulum evadere.

Verumenimvero, quare materia perſpirabilis, vires bronchialia ſola petendi proprias ſibi vendicat, cauſa quoad nos quidem latet. Quin autem res ſe ita habeat, nequaquam in dubio ſumus. Vim aëris frigidi tracti, ad cava vaſorum per ſuperficiem pulmonum internam diſtributorum minuenda, ut advertamus quoque oportet. Quòd ad facultatem hancce quidem pertinet, eam aëri frigido ineſſe, ex vi frigoris aſtringente, ni fallor, patet.

tet. Cavis autem horum vaſorum diminutis, ut pleniora evadant neceſſe eſt, plenitudoque hæcce, formam congeſtionis paulatim induere poteſt; eòque faciliùs, quòd exhalatio per vaſorum horum extremitates, frigore multùm minuitur.

Contentio pulmonum nimia, aut clamore aut canendo, ut tibiâ, inſtrumentove alio inflando, morbum hunc in corpore prædiſpoſito facilè excitat. Motus corporis exercitatioque vehemens, vel a quiete longa, vel habitu tempeſtatis frigido, haud rarò pneumoniam creant. Inter cauſas pneumoniæ excitantes, uſus aquarum ſtagnantium, HIPPOCRATE judice, enumerandus eſt *. Pathemata mentis præcipua, iracundia vehemens, ad morbum huncce producendum, aliquando valent. Vapores varii, ſive acriores, ſive edaces, ſcilicet, ab arſenico, ſulphure, acido muriatico, exhalati, ſine gravi noxa rariùs ore trahuntur.

RATIO

* Vide Lib. de Aëre, Aquis, et Locis.

RATIO SYMPTOMATUM.

Pyrexia.—Frigus causa pneumoniam excitans præcipua, vasculis corporis extremis spasmum facilè inferre potest. Hunc autem horror, sensusque frigoris, semper comitantur. Ad spasmum autem tollendum, vis medicatrix naturæ, et renisu corporis, et actione vasorum aucta, plerumque feliciter laborat. In spasmo autem renisuque corporis eum subsequente, pyrexia ex magna parte consistere videtur.

Dolor in quadam thoracis parte.—In pneumonia, sicut in phlegmasiis aliis, dolor a fibrarum muscularium, arteriolas inflammatas cingentium, distentione magnâ, plerumque pendere videtur. Copia autem sanguinis, impetusque ejus auctus, huic distentioni ansas præbent.

Dolor aliquando lateris pungens acutus.—Inflammatione membranam primam occupante, vasa

vafa partis fanguinem vehentia, fumma cum difficultate diftenduntur; pro ratione autem hujufce difficultatis, dolor auctior, pungentiorque evadit.

Dolor thoracis aliquando obtufus.—Re ita fe habente, fanguinis impetui, vafcula partis, ni fallor, facilè cedunt. Aliquandoque ferum, aliquando etiam fanguinem, in telam cellulofam effundunt.

Quòd ad arteriarum *pulfus*, vel *molles*, vel *duros*, quidem pertinet, ratione eadem uti lubet. Vafis partis inflammatione laborantis ægrè diftentis, ut irritatio major moveatur neceffe eft, ideòque totius arteriarum generis contractiones, et validiores et duriores facilè evadunt. Re autem aliter fe habente, pulfus arteriarum molliores fieri oportet. Si quidem arteriarum pulfus morbo ineunte, validi durique, increfcente verò, et debiles et molliores fiant, effufioni vel fanguinis vel feri, arteriæ pulmonalis ramos comprimenti, reditumque fanguinis, in auriculam cordis finiftram impedienti, fignum hocce attribui poteft.

Spirandi

Spirandi difficultas,—a tranſitu ſanguinis per pulmones difficili, ſanè oritur; vaſis ſanguinem vehentibus, bronchia comprimentibus, tranſitumque aëris liberum iis denegantibus, ut ſumma cum moleſtia laboreque æger vel inſpiret vel expiret oportet. Æger autem ſpiritum graviorem trahit, propterea quòd thoracis dilatatio plena, vaſa inflammata malè comprimit, ideòque dolorem multùm auget.

Faciei tumidæ color purpureus.—Congeſtio in pulmonibus ſumma reditui ſanguinis libero e capite obſtat, ideòque molem ejus in vaſis capitis ac faciei, vi aëris oxygenante privatam, plus juſto accumulat, modoque hocce et tumorem faciei et colorem ejus purpureum facilè gignit.

Tuſſis plerumque humida, ſæpe cruenta.—Irritatio omnis, ſive pulmonibus ipſis, ſive aſperiæ arteriæ admota, tuſſim facilè movet. Verùm ſanguis in vaſis pulmonum præter naturam congeſtus, in bronchia exhalatio nimia, necnon aut ſanguinis aut ſeri in hæc effuſio, irritationem facilè producunt. Ad eundem effectum producendum, muci acris ſe-

cretio haud parùm valet; quò autem copiosior, eò acrior forſan ſecernitur. Verique ſimile eſt, mucum acriorem evadere, propterea quòd tuſſis aſſidua poteſtatem naturæ blandioris adquirendæ, parte nimirum tenuiore abſorptâ, ideòque opportunitatem, tracheam bronchiaque ab aëris irritatione defendendi ei denegat. Pro ratione cauſarum harum, tuſſis plùs minùsve urgeat oportet.

Per ſtadia morbi omnia, tuſſis, vel humida vel cruenta, ægrum plerumque exercet. At ſi gradu ejus primo ſicca evadat, conſtrictioni ſpaſmodicæ arteriarum exhalantium, glandularumve mucoſarum iter claudenti, ideòque muci halitûsve in bronchia curſum impedienti, effectum huncce attribuere liceat; ſin autem gradu extremo, effuſionem bronchia infarcientem ideòque poteſtatem expuendi tollentem, in crimine ponere lubet. Cavendum igitur vitium hocce debilitati attribuatur, eoque ſanguinis detractionem negligendo, ne ægri vita in diſcrimen conjicienda ſit.

Tuſſis plerumque humida,—vel conſtrictionem vaſorum exhalantium minorem, vel impetum

humorum

humorum auctum, causam sibi, ut mihi videtur, vendicat.

Tussis sæpe cruenta—a distentione, vel vasa lacerante, vel extremitates eorum ita dilatante ut globuli rubri elabi possint, procul dubio oritur.

PROGNOSIS.

In pneumoniæ prognosi tradenda, pyrexiæ, tussi, dolori, præcipuéque spirandi difficultati, rationem habeamus oportet. Pyrexia vehemens, tussis frequens ac dolens, vel ægro morbo ineunte ingruens, vel stadio ejus provectiore suboriens, inter signa pessima ritè recensendæ sunt. Morbo sine sputo, vel rariùs vel nunquam resoluto, tussis sicca non bona haberi potest. Dolor perquam acutus motu aliâve ratione auctus, periculi expers nequaquam existet; dolor autem obtusus, ponderisque sensum magìs quàm doloris veri excitans, acuto multò periculosior evadit; statu morbi provectiore

provectiore perstans, spirituique graviori sese comitem præbens, malè potissimum auguratur, propterea quòd effusionem, vel instantem vel factam, facilè significat. Dolor a latere altero in alterum migrans, procul dubio ægrotanti periculum minitatur; idcirco quia vim diathesis phlogisticæ, vel in toto corpore vel in thorace potissimum, ostendit.

Spirandi difficultas—inter signa pessima jure habenda est. Ubi spiritus ægro in latus jacente tantummodo trahi potest, periculo nequaquam vacat; cùm autem spirandi potestas ægro supino solùm inest, magìs periclitatur; orthopnœa verò, cum sudore circum caput, cervicemque potissimum prorumpente; vultu tumescente, necnon rubescente; pulsuque inæquali et debili stipata, periculum summum, ni fallor, mortem, prædicant. Delirium anxietasque aucta, infaustum eventum facilè præsagiunt.

In pulmonum inflammatione, quibus circa initium urinæ crassæ sunt, deinde ad quartum diem tenues evadunt, mors impendit. Pleuritide aut peripneumoniâ detentâ, alvi

profluvium

profluvium ſuperveniens, malum *. Quibus ab angina liberatis ad pulmonem morbi ſit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur; ſi verò hos effugerint, purulenti evadunt †. A peripneumonia phrenitis, malum ‡. Vigilia perſtans, aut leves ſomni, certam mortem ægrotanti denunciant: tunc morbi violentiam æger non ſentit; extremitates frigent, ungues livent, necnon curvantur; delirat; dieque quarto ſeptimove moritur.

Verumenimvero, ſi in pulmonis inflammationibus inter initia morbi ſputum excernitur, flavum, non multò permixtum ſanguine, tuſſisque magnæ aut gravis expers, ſalutare eſt, et confert admodum; ſeptimo verò die ac tardiùs, non adeò ſecurum §. Hæmorrhagia narium diebus morbi primis; ſudores

* Vide Hipp. Aph. Sect. 6. Aph. 16.

† Sect. 5. Aph. 10.

‡ Sect. 7. Aph. 17.

§ Vide Hipp. in Prænot. 5.

dores calidi, fluidi, copiosi, universi, pulsu tardiore, calore, signisque febris aliis imminutis, fausti ominis habendi sunt. Sanguis e venis hæmorrhoidalibus profusus, dejectiones alvi biliosæ; urinaque sedementum copiosum habens, fausti ominis sunt. Cùm inflammatio in pus convertitur, si per urinam aut alvum excernitur, ægri liberantur *.

Quòd ad morbi crisin quidem pertinet, intra septem aut novem dies, vel longissimè octodecim, judicare possumus. Si numerum dierum huncce æger transgreditur, HIPPOCRATE judice, non facilè moritur; at tussit, pus expuit, pectus dolet, empyemaque gignitur.

De hujus morbi fine, cursus ejus vel brevis vel longus nos quodammodo certiores faciet. Inter diem tertium septimumque, laborans e medio sæpius tollitur, ideòque post diem septimum, si signa mitiora evadant, faustum exitum sperare liceat; ast a die tertio ferè ad septimum,

---

* Vide HIPP. in Prænot. 7.

ſeptimum, dolor remittens, adſtantes imperitosque vanâ ſpe ſæpe decipit; namque remiſſio hæcce, eſſuſionem vel ſeri vel ſanguinis cauſam ſibi vendicat, nec rarò præcurſor mortis exiſtit.

RATIO MEDENDI.

In morbi hujus curatione, indicationes tres, ni fallor, præſertim dantur. 1. Actionem vaſorum vel corporis totius, vel partis affectæ, auctam minuat; 2. Sputa promoveat, medicus oportet. 3. Irritationes necnon tollendæ ſunt.

I. *Ad actionem vaſorum auctam minuendam*, medicum omni ſtudio animo incumbere oportet. Causâ indicationis hujuſce abſolvendæ, ſanguis, incisâ venâ pro ſignorum violentia, ac ægri viribus, citò, copioſè iterum iterumque detrahendus eſt. Quòd ad quantitatem ſanguinis miſſi quidem attinet, gradum

dum ſiſtere, nihilque determinare lubet. Propterea quòd ſtatûs morbi ægrique conditionis, ratio ſemper habenda eſt. Si æger, firmus, robuſtus pleniorque ſit, ſanguis ad libram ex vulnere magno tutò mittitur; uncias viginti quatuor plùsve pro larga, duodecim verò minùsve pro detractione modica, haberi oportet. Detractio una vel parùm plerumque valet; vel ſi dolor, ſpirandique difficultas, detractione primâ paullulum recedant, violentiâ haud minore priore citò redibunt.

Re ita ſe habente, ſanguis eodem die æquè ac antea, forſitan copioſè rurſùs mitti debet; attamen doloris remiſſio, ſpiritusque, ſanguine profluente, lenior evadens, quoad copiam tunc temporis detrahendam, medicum certiorem facere poteſt. Si ſignis hiſce non aliter ſuccurrere poſſimus, ut ſanguinem uſque ad animi deliquium mittamus, procul dubio oportet; veruntamen ne animus ante copiæ ſanguinis debitæ detractionem deficiat, ſanguis ægrotanti ſupino nonnunquam mittatur. Quoſdam deliquiis hiſce primâ detractione op-

portunos;

portunos; alteram verò tertiamve meliùs perlaturos, medicis omnibus liquet.

Sanguinis detractionem sub initium morbi remedium efficacissimum esse, inter omnes convenit; attamen post diem morbi quartum quintumve adjumento nulli ægro esse, medici quidam sibi persuasum habuerunt: Alii verò, nec, me judice, inconsultè, signis malis absentibus, remedium hocce multò longiùs prodesse contendunt; at GREGORIO nostro eruditissimo expertissimoque, sanguinem ante diem tertium missum citiùs levare proponenti facilè assentior *. Ad signa morbi graviora tollenda, venæ incisæ, ter quaterve plerumque valent; sin autem detractiones priores vel parciores justo fuerint, vel post detractionem largam, spirandi difficultas, dolor lateris, tussisque sicca redierint, indicio aut suppurationis aut effusionis nullo adstante, viribus ægri non multùm fractis, sanguinis missio, quarto vel quovis die, vel ad finem morbi usque, proculdubio adhibenda est.

* Prælect. GREG. audit.

Sydenhamius uncias xl *, Trillerus uncias x vel xv, ter quaterve detrahendas †; Lieutaudius uncias xii, missionem triplicem forsan quadruplicem solam tutam esse, majoresque periculo magno nequaquam vacare, contendunt. Pringlius consilium Sydenhamii ad morbum curandum prorsùs impar, nec sine vesicatoriis adhibendum fuisse, censet; at quoad copiam sanguinis detrahendi maximam, ipse tacet ‡. Gregorio idem animus est §. Cleghornius quantitatem unius detractionis minimam uncias xvi fuisse, uncias autem xx vel xxiv sæpius detraxisse, necnon eodem die iterâsse, plusque crastinò misisse, nos certiores facit. Signis autem postea redeuntibus, intra diei ejusdem spatium, se sanguinem ad xii, xviii, vel etiam xxiv uncias, misisse monet ||.

Culleni,

* Cap. citat. † Loco citat.

‡ Pringle's Diseases of the Army.

§ Prælect. audit.

|| Diseases of Minorca, chap. vi. on Pleurisy, p. 240, & 241.

Culleni, viri jure magni nominis, ſententiæ eſſe haud me pœnitet. Medicus hicce celeberrimus doctiſſimusque ægrum firmum, robuſtum plenioremque, ſanguinis detractionem, ad libras quatuor vel quinque per bidui triduive ſpatium, ſuſtinere poſſe, compertum habuit *. In ſpatio autem temporis longiore, intervallisque majoribus, venam aliquando ſæpius incidendam eſſe credidit.

Sententiæ autem Boerhaavii optimi, de detractione uſque ad cruſtam ſolutam continuanda, adverſari liceat. Inter notas certas cruſta nequaquam habenda eſt, quippe quæ nec ſemper phlegmaſias comitetur, nec ſemper affectionibus putridis obſit, venaque ſani fortè inciſa, ſæpe conſpiciatur. Pro detractionis modo, tempeſtatum habitu vario, figuraque vaſis quo ſanguis recipitur, cruſta inſuper facilè variat. In ſanguinis detrahendi copia dijudicanda, hancce cum notis aliis aliquantum valere, nequaquam inficior; aſt eam ſolam pro norma minimè utendam eſſe, contendere

* Firſt Lines, § 364.

tendere lubet. Ideòque cùm de ſanguine detrahendo requiritur, non cruſta ſola, at unà cum hac, notis propoſitis judicemus oportet.

Hirudines, cucurbitulæve cruentæ, ad partem affectam admotæ, aliquando optimè valent. Hoc autem conveniet, ſi ſpirandi difficultate quodammodo ceſſante, dolor lateris vel manè potiſſimum urgeat. Re ita ſe habente, ſanguis quàm proximè ad partem laborantem mitti debet.

Stadio morbi primo, ſputa nonnunquam ſeſe oſtendunt; at ſignis gravioribus aliis inſtantibus, venam incidere omittamus minimè oportet; propterea quòd ſub initium morbi, ſpes ſalutis in ſputorum virtute nequaquam ponenda eſt. Verùm, ſi gradu morbi provectiore, et ſputa libera copioſè ejiciantur, et ſigna alia minitantia remiſſionem ſubeant, tandem ſcalpello parcendum: Sin autem, vel ſputis poſtea repreſſis, vel dolore lateris, ſpirituque, etiamſi ſputa maneant, urgentibus, ſcalpello iterum iterumque utamur oportet; idcirco quia nullo modo meliùs morbo occurritur. Gradu morbi priori, ſanguinis detractio,

tio, ſputa rariùs ſupprimit; ni fallor, ſæpius promovet: Gradu autem provectiore, debilitate evacuationibus, vique morbi inductâ, ſputa ſanguinis miſſione, vel facilè minuuntur, vel omnino ſupprimuntur.

Causâ indicationis hujuſce abſolvendæ, epiſpaſticâ thoraci admovere liceat. Ex uſu JOANNIS PRINGLII, Equitis, aliorumque ſcientiæ peritiorum, veſicatoria pneumoniâ laborantibus eventu fauſto admoveri, nunc omnibus patet. De tempore autem remedii hujuſce adhibendi, non inter omnes convenit. Cl. PRINGLIUS, venâ, antequam cantharidum ſtimulus dolorem excitaret, incisâ, contentus vixit; uſuque hujus remedii maturo, ſe morbo venienti occurriſſe, ideòque effuſionem humoris vitalis feliciter præcaviſſe, ſibi perſuaſum habuit *.

De ratione hujuſce medici illuſtriſſimi diſputare piget; aſt epiſpaſticorum uſum, niſi in morbo admodum levi, ante ſanguinis detractionem unam alteramve, in rem minimè fore credo;

* Vide Diſeaſes of the Army.

credo; quippe quæ ad actionem partis affectæ auctam minuendam, tunc temporis, me judice, parùm valent. Veficatorio autem admoto, nonnifi irritatione ejus fublatâ, venam iterum incidere oportet. In morbi hujufce curatione, veficatoria iterum iterumque fæpe indicata funt. Re ita fe habente, parti thoracis alicui femper admovenda, propterea quòd extremitatibus aliisve partibus remotis applicata, ni fallor, minimè profunt.

Alvi ductio, ab aliis nimis laudata, ab aliis autem multùm vituperata, indicationi huicce quodammodo infervit; ideòque nec in fententiam Sydenhamii de ufu purgantium in hoc phlegmafiisque aliis facilè ibo, nec alvi ftrictæ folutionem tutò negligendam puto. Diarrhœam quidem, fub initium morbi, multùm prodeffe, nequaquam contendo; at laxantia lenia, enemataque emollientia, ni medici fummi fallantur, fæpe commodum aliquem præftant.

Quod ad emetica quidem pertinet, pleuritide ingruente, fe aquâ tepidâ haufta ventriculum eluiffe, Cleghornius nos certiores facit.

cit *. Veruntamen emetica, me judice, cautè adhibenda, propterea quòd partes affectæ concussu multùm periclitantur, ideòque antimonium tartarisatum, dosibus refractis, ad nauseam tantummodo ciendam, vomitui pleno anteponere lubet; graduque morbi provectiore, et causâ spasmi sublevandi, et sputi promovendi, duce CULLENO, remedium hocce adhibere liceat †.

Sudores, quanquam morbus hic, sudationibus sponte prorumpentibus, aliquando faustè discutitur, arte cautè excitari debent; idcirco quia, aut calore aut stimulantibus eliciti, laboranti exitio facilè sint: Si verò post signorum remissionem, corpus liberè sudare cœperit, boni ominis haberi, ideòque diaphoreticis mitioribus ei succurrere oportet. Sin autem sudor, vel viscidus, vel per membra omnia non diffusus, spirandique difficultate etiamnum manente, summo cum periculo, ni fallor, elicitur.

II. *Sputa*

---

* Diseases of Minorca, chap. vi. p. 263.

† CULLEN's First Lines, § 391.

II. *Sputa promovenda sunt.*—Quod ad hancce indicationem quidem attinet, quum nullo modo meliùs pneumoniæ succurritur, curam in hac re summam medici semper impenderunt. Causâ indicationis hujusce absolvendæ, diluentia tepida, demulcentia mucilaginosa, remediaque expectorantia dicta, adhibenda sunt. Diluentia, vasa extrema laxando, nec non implendo, optimè præstant; his autem decocta avenæ hordiive, vel acido vegetabili, vel fructu maturo, gustui grata reddita, materiam facilè præbent; partitis vicibus pro potu sumenda, ne spiritui, suâ sponte gravi, quantitate ullo modo afficiant.

Causâ tussis leniendæ, sputique promovendi, medici, demulcentia, emollientia, necnon salina, tutè feliciterque præscripserunt. Quoad expectorantia, pleraque gummi, ob vires suas calefacientes, medici nunc jure suspecta habent. Antimonii tartarisati potiones fastidium excitantes, scillæque præparationes, in horum locum ritè substituerunt. Mucilaginosa, oleosa, demulcentiaque, vel acrimoniam muci obtundendo, vel glottiden partesque vicinas,

cinas, a materia irritanti defendendo, ideòque parte materiæ hujufce tenuiore, aut calore, aut abforpfione diffipatâ, reliquam in folliculis fpiffando, fputo tranfitum faciliorem forfitan præbent. Stadio morbi provectiore, Cullenus ufum ammoniæ laboranti inculcabat.

Aquæ calidæ vapores, in pulmones ore recepti, partes laxando, mucique munere forfan fungendo, ad fputum expediendum haud parùm valent. Causâ ejufdem effectus abfolvendi, balneum tepidum, pediluviaque potiffimum, medici quidam, eventu faufto fæpe præfcripferunt.

III. *Irritationi fignisque aliis gravioribus occurrere convenit.*—Quod ad irritationem tollendam quidem pertinet, regimen antiphlogifticum imprimis adhibendum eft: Omnia quæ vel terrorem ægro incutere, vel animum ejus commovere poffunt, cautè diligenterque evitanda funt. Lux nimia, quippe quæ multùm ftimulet, ritè prohibeatur. Calor major haud parùm nocet. Hinc caufa patet, cur

hoc morbo laborans, in cubiculo amplo maneat, nec lecto nimiùm utatur oportet. A loquela, quippe quæ pulmones malè exerceat, æger caveat. Neque ulla res magis adjuvat laborantem quàm tempestiva abstinentia.

Indicationi huicce, quædam refrigerantia aliquando optimè inserviunt. Inter hæc, acida satis diluta, salesque medii, jure habenda sunt. Ex acidis autem in hac phlegmasiisque aliis, vegetabile cæteris facilè anteponendum: ex salibus verò neutris, nitrum, dosibus parvis, causâ refrigerandi, præscribere liceat. Hoc potione medicus solvere caveat, propterea quòd talis mixtura nauseam facilè movet.

Hisce, remediisque talibus, irritationi, et sub initium et stadiis morbi omnibus, obviam eundum est. Sin autem tussis urgeat, spirandi difficultate febreque remotis, opiata, me judice, sanè indicantur: Quin opium, diathesin phlogisticam plerumque excitet, nemo dubitat; nihilominus cautè adhibitum, dolorem mitigando, somnum inducendo, motum sanguinis

ſanguinis celerem reprimendo, tuſſimque compeſcendo, ni fallor, profit.

Hiſce remediis aptè adhibitis, ægro ad ſanitatem perducto, reſtat, ut vires corpori reſtituere conemur. Causâ effectus hujuſce præſtandi, cibus nutriens, concoctuque facilis, at non nimis lautus, ut putà, juſculum bovinum vervecinumve cum pane, aſſumendus eſt. Convaleſcentem, carnem quoque eſſe liceat; at carne animalium juvenum præcipuè utendum; propterea quòd his fibræ multò teneriores ſunt, particulasque alimentarias in omnia membra digerendas faciliùs præbent. Cùm convaleſcens prandet, utiliùs eſt exiguum aliquod ſumere, ne vires ventriculi opprimat. Sub pleno Jove, pro viribus ejus, convaleſcens ſeſe quotidie exercere debet; at exercitatio citra fatigationem ſemper fiat, et poſt exercitationem paullulum conquieſcere opus eſt.

Uſus vini modicus, corpore roborando, ad valetudinem reſtituendam haud parùm confert, cinchonaque effectum præſtantiſſimum jure ſibi vendicat: Et vinum cinchonaque,

formulâ

formulâ infusionis, conjuncta adhibenda sint, nisi ventriculus fortè recuset. Sin autem convalescens nauseâ pressus sit, ad formulam decoctionis cum elixir vitriolico protinùs confugiendum est.

Causæ morbum excitantes sedulò evitandæ sunt; præcipuè, habitu nostri cœli vario, indusio laneo utatur oportet æger.

Causâ vires reficiendi, signis pneumoniæ omnino remotis, balneo frigido interdum uti prodest.

Ab indicationibus hisce rationem medendi in pneumonia trahere lubet, rationeque medendi hacce, æger citò tutòque curatus, proprias vires maturè recipiet, refectioneque a morbo confirmatâ facilè gaudebit.

FINIS.